

Στην τρίτη, τέλος, θεματική ενότητα της Εβδομάδας οι ανακοινώσεις που εσημείωσαν ιδιαίτερη επιτυχία ήσαν των καθηγητών Η. Joly, «Idole, icône et fantasma. Pour une tyrologie de la statuaire grecque», της Μ. Villela-Petit, «Polyclète et la question de l'image dans le «Sophiste» de Platon», της Κ. Χριστοδούλου, «Le «Paradoxe sur le comédien»: de la nature à l'art», του Δ. Μούκανου, «Symbolic and Classical Art according to Hegel», της Α. Κελεσιδου-Γαλανού, «Réflexions critiques sur le théâtre de l'absurde» και του Ν. Καλογεροπούλου, «L'exceptionnalité de l'oeuvre d'art».

Στο τέλος κάθε συνεδρίας έγιναν χρήσιμες και εποικοδομητικές συζητήσεις, στις οποίες λάμβαναν το λόγο, εκτός από τους ομιλητές και τους συγγραφείς ανακοινώσεων, το ευρύτερο κοινό και φοιτητές. Οι εργασίες της Εβδομάδας έκλεισαν με τις καταληκτικές ομιλίες των καθηγητών Ε. Μουτσόπουλου και V. Cauchy. Τα πλήρη κείμενα των ανακοινώσεων, συζητήσεων και των προσφωνήσεων θα κυκλοφορήσουν προσεχώς σε δύο τόμους.

ΔΡ Λ. Κ. ΜΠΑΡΤΖΕΛΙΩΤΗΣ
ΤΟΜΕΑΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑΣ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ

Μέ γενικό θέμα τήν έννοια τής *ουτοπίας*, καί μέ μερικώτερη θεματική, φιλοσοφικής κυρίως ύψης, ή Έλληνική Άνθρωπιστική Έταιρεία οργάνωσε τό έκτο της Διεθνές Συμπόσιο, υπό τήν αίγίδα του Έπουργείου Πολιτισμού καί Έπιστημών. Από τίς 16 ως τίς 20 Σεπτεμβρίου, παρουσιάστηκαν συνολικά 35 ανακοινώσεις από Έλληνες καί ξένους επιστήμονες διαφόρων επιστημονικών περιοχών καί ειδικοτήτων, πού αντιμετώπισαν μέ επιτυχία τά ποικίλα επίμερους θέματα, πού εντάσσονται στό γενικό πλαίσιο τής υπό εξέταση έννοιας. Τό Συμπόσιο περιελάμβανε τέσσερις μεγάλες ενότητες: Α. Βασικές θέσεις καί στοιχεΐα τής ουτοπίας. Β. Ιστορία τής ουτοπίας. Γ. Δυνατότητες καί όρια τής ουτοπίας στή σύγχρονη εποχή. Δ. Προοπτικές τής ουτοπίας γιά τό μέλλον. Οί περιλήψεις όλων τών ανακοινώσεων καθώς καί τό πλήρες πρόγραμμα αποτέλεσαν είδικά τεύχη, πού είχαν στή διάθεσή τους οί Σύεδροι. Τά πλήρη κείμενα τών ανακοινώσεων κυκλοφορουν σύντομα σέ ένιαίο τόμο.

Η επίσημη έναρξη του Συμποσίου έγινε μέ μία σύντομη εισήγηση του Προέδρου τής Έλληνικής Άνθρωπιστικής Έταιρείας καθηγητή κ. Άριστοξένου Σκιαδά.

Όμιλητές τής *πρώτης ένότητας* ήταν οί καθηγητές Ο. Gigon (Bern), Η. Givsan (Darmstadt) καί R. Piermeier (Paderborn).

Ό πρώτος αναφέρθηκε στήν έννοια τής ουτοπίας, επισημαίνοντας ότι ή ουτοπία άφορᾶ τό σύνολο μιάς κοινωνίας καί όχι ένα μεμονωμένο άτομο· είναι τό συμπλήρωμα εκείνης τής ανεπάρκειας του ανθρώπου, πού εκδηλώνεται στήν ιστορία, αποτελώντας έτσι τό αντίστοιχο τής ιστορικότητας. Ό Η. Givsan μίλησε γιά τήν «Όυτοπία καί Λογική» καί ό R. Piermeier γιά τά έσωτερικά συστατικά στοιχεΐα τής ουτοπίας («Όυτοπία: Μνήμη καί φαντασία»).

Στή *δεύτερη ένότητα* άκούστηκαν οί ανακοινώσεις τών: Η. Flashar (München): «Η άρχαία έλληνική λογοτεχνία στήν ουτοπική σκέψη του Ε. Bloch», Α. Κελεσιδου-Γαλανού (Άθήνα) «Δύο έρμηνείες γιά τήν «ουτοπική» πλατωνική πολιτεία», όπου επιχειρείται ή διάκριση τής πλατωνικής σύλληψης τής πολιτείας από τίς μυθιστορηματικές συλλήψεις καθώς καί ή άναίρεση τής «ουτοπιστικής» θεώρησης τής πλατωνικής πολιτείας μέ επιχειρήματα πού άντλοΰνται από τό πλατωνικό έργο, Α. Ζαχαρίου (Άθήνα): «Άριθμητική καί Καλλίπολις», R. Müller (Berlin, DDR): «Έργασία καί έλεύθερος χρόνος στήν άρχαία κοινωνική ουτοπία», G. Verbeke: (Louvain): «Η ίδανική πολιτεία τών

Στωϊκῶν», Ἄνδρ. Παναγόπουλος (Ἀθήνα): «Οὐτοπίες στήν ἀρχαία ἑλληνική ἱστοριογραφία», Ἴω. Ταϊφάκος (Ἀθήνα): «Res publica καί οὐτοπία», Α. Βασιλικοπούλου - Ἰωαννίδου (Ἀθήνα): «Μιά βυζαντινή οὐτοπία», Παν. Νοῦτσος (Ἰωάννινα): «Γιά μία διαλεκτική ἐρμηνεία τῆς μεταμεσαιωνικῆς οὐτοπίας», J. Irmscher (Berlin, DDR): «Ἡ χριστιανική καί ἡ βυζαντινή οὐτοπία, J.-L. Vieillard - Baron (Tours): «Ἡ ἀλήθεια τῆς οὐτοπίας: ἡ εἰκόνα τῆς Ἑλλάδας στόν γερμανικό ἰδεαλισμό», ὅπου διά μέσου λογοτεχνικῶν καί φιλοσοφικῶν κειμένων (τοῦ *ταξιδιοῦ στή Σικελία* τοῦ Goethe, τοῦ *Ἀρντινγγέλλο ἢ τῶν μακαρίων νήσων* τοῦ Heinse, τοῦ *Ἐπερίωνα ἢ τοῦ ἐρημίτη τῆς Ἑλλάδας* τοῦ Hölderlin, καί τέλος τοῦ *Συστήματος τῆς Ἠθικῆς, τῆς Φιλοσοφίας τοῦ Δικαίου, τῆς Φαινομενολογίας τοῦ Πνεύματος* καί τῶν *Μαθημάτων πάνω στόν Πλάτωνα* τοῦ Hegel) ὑποστηρίζεται ἡ ἄποψη ὅτι ἡ ἑλληνική οὐτοπία στό γερμανικό ρομαντισμό καί ἰδεαλισμό ἀποτελεῖ μία προβολή τοῦ ἀτομικοῦ ὄνειρου, σάν ἀρχή ἐλπίδας καί ἀληθινό ἰδανικό.

Στήν *τρίτη ἐνόητα* τοῦ Συμποσίου ἐξετάστηκαν:

- 1) *τά στοιχεῖα καί οἱ δομές τῆς οὐτοπίας σέ ἐπιμέρους ἐπιστημονικούς κλάδους*: Α. Menne (Bochum): «Οὐτοπίες στή Λογική», Ε. Σπανοῦ (Bochum): «Τό ἐφαρμόσιμο τῆς Λογικῆς στό μέλλον», Α. Τζαβάρας (Ἀθήνα): «Περί τῆς φρουδικῆς οὐτοπίας», G. Altmann (Bochum): «Τό μέλλον τῆς γλωσσολογίας», Σπ. Ἀρταβάνης - Τσάκωνας (Yale): «Οὐτοπικές ἔννοιες στή βιολογία», D. Kankel (Yale): «Γενετική καί συμπεριφορά: Μιά οὐτοπία στή βιολογία;»
- 2) *ἡ οὐτοπία ὡς θέμα τοῦ θρησκευτικοῦ στοχασμοῦ*: M. Ritter (Heidelberg): «Ἡ οὐτοπία ὡς πρόβλημα τῆς χριστιανικῆς θεολογίας»
- 3) *ἡ οὐτοπία ὡς θέμα καί δομικό στοιχεῖο στή μοντέρνα τέχνη*: Ν. Λοῦρος (Ἀθήνα): «Τό οὐτοπικό μυθιστόρημα «Erewhon» τοῦ Samuel Butler (1835-1901)» Γ. Γιατρομανωλάκης (Ἀθήνα): «Οὐτοπία καί ὄραμα στή νεοελληνική ποίηση: Τέσσερις περιπτώσεις (Καζαντζάκης, Σικελιανός, Ἐλύτης, Ἐμπειρίκος)», Δ. Ἀγραφιώτης (Ἀθήνα): «Νεωτερική ποίηση, οὐ-τόπος» St. Morawski (Warschau): «Οὐτοπική σκέψη στήν πρόσφατη πρωτοποριακή ἰδεολογία καί πρακτική», D. Charles (Paris): «Μουσική: Οὐτοπία καί "μετα-μοντερνισμός"», M. Dufrenpe: «Ἡ καλλιτεχνική πρακτική ὡς πρακτική οὐτοπική»
- 4) *Οὐτοπία καί τεχνολογία*: F.W. Korff (Hannover): «Ἡ οὐτοπία στή σύγχρονη λογοτεχνία καί ἡ σχέση της μέ τήν τεχνική», Θ. Τάσιος (Ἀθήνα): «Οὐτοπία καί τεχνολογία»
- 5) *Τά οὐτοπικά στοιχεῖα στήν πολιτική θεωρία καί πράξη*: M. Fischer (Salzburg): «Μαρξισμός: ἀπό τήν οὐτοπία στήν ἐπιστημονική οὐτοπία», J. Frese (Bielefeld): «Ἡ ὁμάδα ὡς οὐτοπία», Ν. De Domenico (Messina): «Οὐτοπία καί ἀντίφαση», F. Rapp (Berlin): «Ἀποτελεῖ τό σοβιετικό σύστημα τήν πραγματοποίηση μιᾶς οὐτοπίας;»

Στήν τέταρτη καί τελευταία *ἐνόητα* ὁ P. Alexander (Bristol) ἀσχολήθηκε μέ τή μελλοντική ἐξέλιξη τῆς οὐτοπίας: «Ἡ ἰδανική καί ἡ ἐναλλακτική λύση: Μερικά προβλήματα σχετικά μέ τό μέλλον τῆς οὐτοπίας».

Τίς ἀνακοινώσεις ἀκολούθησαν δημιουργικές κι ἐνδιαφέρουσες συζητήσεις πού συμβάλανε σημαντικά στή διερεύνηση τοῦ θέματος. Οἱ ἐργασίες τοῦ Συμποσίου ἐκλείσαν μέ τίς καταληκτικές ὁμιλίες τῶν καθηγητῶν, Ἴω. Θεοφ. Παπαδημητρίου καί Ἄρ. Σκιαδά, οἱ ὁποῖοι συνόψισαν τά τελικά συμπεράσματα τοῦ Συμποσίου καί διατυπώσανε προτάσεις γιά τό ἐπόμενο Συμπόσιο τῆς Ἑλληνικῆς Ἀνθρωπιστικῆς Ἐταιρείας.

Εἶναι γεγονός ὅτι τό ἕκτο Διεθνές Ἀνθρωπιστικό Συμπόσιο σημείωσε μεγάλη ἐπιτυχία καί συνέβαλε σημαντικά στήν κατανόηση καί στήν πολύπλευρη ἐρμηνεία τῆς ἔννοιας τῆς οὐτοπίας.